

การดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์นี้เป็นการศึกษาบทบาทของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนของประเทศไทย ในการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐาน ด้านการสนับสนุนและด้านการให้บริการแต่ละงานทั้ง 8 งาน ซึ่งมีวิธีการดำเนินงานดังนี้

ลักษณะประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนภาคกลาง ซึ่งมีจำนวนโรงพยาบาลชุมชนทั้งหมด 98 แห่ง โดยแบ่งออกเป็น

1. โรงพยาบาลชุมชน ขนาด 60 เตียง จำนวน 8 แห่ง
2. โรงพยาบาลชุมชน ขนาด 30 เตียง จำนวน 20 แห่ง
3. โรงพยาบาลชุมชน ขนาด 10 เตียง จำนวน 70 แห่ง

กลุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้จาก

1. สุ่มตัวอย่างโรงพยาบาลชุมชนในภาคกลางทั้งหมดตามขอบเขตที่ต้องการศึกษาแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ซึ่งจะได้โรงพยาบาลชุมชนทั้งหมด จำนวน 90 แห่ง โดยแบ่งออกเป็น

- 1.1 โรงพยาบาลชุมชนขนาด 60 เตียง จำนวน 8 แห่ง
- 1.2 โรงพยาบาลชุมชนขนาด 30 เตียง จำนวน 20 แห่ง
- 1.3 โรงพยาบาลชุมชนขนาด 10 เตียง จำนวน 62 แห่ง

2. สุ่มตัวอย่างโรงพยาบาลชุมชนแต่ละขนาด แบบมีระบบ (Systematic sampling) อีกครั้ง โดยเลือกศึกษาร้อยละ 50 ของโรงพยาบาลแต่ละขนาด ซึ่งจะ

ได้โรงพยาบาลทั้งหมดจำนวน 45 แห่ง และมีพยาบาลวิชาชีพทั้งหมดจำนวน 261 คน โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 2.1 โรงพยาบาลชุมชนขนาด 60 เตียง จำนวน 4 แห่ง มีพยาบาลวิชาชีพ 33 คน
- 2.2 โรงพยาบาลชุมชนขนาด 30 เตียง จำนวน 10 แห่ง มีพยาบาลวิชาชีพ 89 คน
- 2.3 โรงพยาบาลชุมชนขนาด 10 เตียง จำนวน 31 แห่ง มีพยาบาลวิชาชีพ 139 คน

3. ศึกษาบทบาทพยาบาลวิชาชีพทุกคนที่สุ่มได้ โดยการส่งแบบสอบถามไป 261 ชุด ได้รับตอบแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 192 ชุด เป็นแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ 12 คน ดังนั้นจึงได้กลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น จำนวน 180 คน โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 3.1 พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลชุมชนขนาด 60 เตียง จำนวน 27 คน
- 3.2 พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลชุมชนขนาด 30 เตียง จำนวน 66 คน
- 3.3 พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลชุมชนขนาด 10 เตียง จำนวน 87 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของพยาบาลวิชาชีพในงานสาธารณสุขมูลฐานตามการรายงานของพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนของภาคกลาง สร้างขึ้นโดยอาศัยขอบเขตจากการศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับงานสาธารณสุขมูลฐานจากเอกสาร วารสาร รายงานการประชุม หนังสือ คู่มือต่าง ๆ เช่น เอกสารของสำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน เรื่อง "บทบาทของโรงพยาบาลอำเภอ

คู่มือปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐาน รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการระดับชาติ เรื่อง "บทบาทของครุพยาบาลกับการมีสุขภาพที่ดีวันหน้า" รายงานการสัมมนาวิชาการเรื่อง "การพยาบาลที่สนับสนุนการมีสุขภาพที่ดีวันหน้า 2543"

แนวนโยบาย องค์ประกอบและสาระสำคัญของแบบพัฒนาสาธารณสุข ฉบับที่ 5 บทบาทของพยาบาลโรงพยาบาลอำเภอกับงานสาธารณสุขมูลฐาน และอื่น ๆ นอกจากนี้ ก่อนที่จะสร้างแบบสอบถามผู้วิจัยได้ศึกษาโดยการสังเกตและสัมภาษณ์ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนขนาด 60 30 และ 10 เตียง เกี่ยวกับการให้บริการงานสาธารณสุขมูลฐานของโรงพยาบาลชุมชนจังหวัดชลบุรี และจังหวัดสระบุรี มาประกอบด้วย

ลักษณะของแบบสอบถาม ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วย อายุ สถานภาพการสมรส ตำแหน่งการทำงาน ประสบการณ์การทำงานในชุมชน และวุฒิที่ได้รับ

ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับโรงพยาบาลชุมชน ประกอบด้วย ขนาดของโรงพยาบาลและการดำเนินงานเกี่ยวกับ ผสส./อสม. ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาล

ส่วนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของพยาบาลวิชาชีพในงานสาธารณสุขมูลฐานทั้ง 8 งาน โดยจำแนกออกเป็นแต่ละงาน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนให้ค่า 4 ระดับ (Rating scale) ดังนี้คือ

ท่ามาก หมายถึงพยาบาลวิชาชีพได้กระทำตามข้อความที่ได้ระบุไว้ "เป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ"

ท่าปานกลาง หมายถึงพยาบาลวิชาชีพได้กระทำกิจกรรมตามข้อความที่ได้ระบุไว้ "บ่อยครั้งแต่ไม่สม่ำเสมอ"

ท่าบ่อย หมายถึงพยาบาลวิชาชีพได้กระทำกิจกรรมตามข้อความที่ได้ระบุไว้ "นาน ๆ ครั้งแต่ไม่สม่ำเสมอ"

ไม่ได้ทำ หมายถึงพยาบาลวิชาชีพ "ไม่ได้กระทำ" กิจกรรมตามข้อความ
ที่ได้ระบุไว้

ผู้วิจัยได้กำหนดคะแนนในแต่ละระดับไว้ดังนี้

ทำมาก	คะแนน	4
ทำปานกลาง	คะแนน	3
ทำน้อย	คะแนน	2
ไม่ได้ทำ	คะแนน	1

แบบสอบถามประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ในงานสาธารณสุขมูลฐานทั้ง 8 งาน

ดังนี้

1. งานสุขศึกษา	จำนวน	12	ขอ
2. งานโภชนาการ	จำนวน	15	ขอ
3. งานสุขาภิบาลและการจัดหาน้ำสะอาด	จำนวน	5	ขอ
4. งานวางแผนครอบครัวและการอนามัยแม่และเด็ก	จำนวน	18	ขอ
5. งานให้ภูมิคุ้มกันโรค	จำนวน	9	ขอ
6. งานควบคุมป้องกันโรคในท้องถิ่น	จำนวน	11	ขอ
7. งานรักษาพยาบาล	จำนวน	12	ขอ
8. งานจัดหายาที่จำเป็น	จำนวน	6	ขอ

การหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

การหาความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้เลือกผู้ทรงคุณวุฒิทาง
การพยาบาล 14 ท่าน เป็นผู้ประเมินค่าความตรงของแบบสอบถาม โดยเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ
จากสถาบันต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

กองการพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข	1	ท่าน
กองงานวิทยาลัยกระทรวงสาธารณสุข	1	ท่าน
วิทยาลัยพยาบาลกรุงเทพ	1	ท่าน

2. ผู้วิจัยได้ทำหน้าที่เป็นส่วนตัวส่งทางไปรษณีย์ ถึงหัวหน้าฝ่ายรักษาพยาบาลของโรงพยาบาลชุมชนตามรายชื่อโรงพยาบาลที่ส่งไป เพื่อขอทราบจำนวนพยาบาลวิชาชีพทั้งในฝ่ายรักษาพยาบาลและฝ่ายส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลอีกครั้ง

3. เมื่อได้จำนวนพยาบาลวิชาชีพเป็นที่แน่นอนแล้ว ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังโรงพยาบาลชุมชนดังกล่าวโดยทางไปรษณีย์ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2526 และขอให้ส่งแบบสอบถามกลับคืนภายใน 6 สัปดาห์ คือประมาณวันที่ 12 มิถุนายน 2526

4. แบบสอบถามได้คืนมาดังนี้

4.1 โรงพยาบาลขนาด 60 เตียง ได้คืนมา 31 ชุด คิดเป็นร้อยละ 96.77 มีแบบสอบถามที่ตอบไม่สมบูรณ์ 4 ชุด คงเหลือแบบสอบถามจำนวน 27 ชุด

4.2 โรงพยาบาลขนาด 30 เตียง ได้คืนมา 71 ชุด คิดเป็นร้อยละ 80.28 มีแบบสอบถามที่ตอบไม่สมบูรณ์ 5 ชุด

4.3 โรงพยาบาลขนาด 10 เตียง ได้คืนมา 90 ชุด คิดเป็นร้อยละ 64.74 มีแบบสอบถามที่ตอบไม่สมบูรณ์ 3 ชุด คงเหลือแบบสอบถามจำนวน 87 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์บทบาทของพยาบาลวิชาชีพในงานสาธารณสุขมูลฐาน ตามการรายงานของพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนภาคกลาง ดังนี้

ตอนที่ 1 และ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างประชากรและลักษณะทั่วไปของโรงพยาบาลชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของพยาบาลวิชาชีพในงานสาธารณสุขมูลฐาน ทั้งด้านการสนับสนุนงานสาธารณสุขมูลฐาน และด้านการให้บริการเพื่อส่งเสริมงานสาธารณสุขมูลฐานทั้ง 8 งาน โดยจำแนกออกเป็นแต่ละงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดย

ก. จำนวนคำขมิ้มเลขคณิต ของบทบาทพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชน ในงานสาธารณสุขมูลฐานแต่ละงานทั้งในด้านการสนับสนุนและด้านการให้บริการของแต่ละกลุ่มตัวอย่างทั้ง 8 งาน โดยใช้สูตรดังนี้ (ประคอง วรรณสุต 2524: 94-96).

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

$$\bar{X} = \text{มัธยิมเลขคณิต}$$

$$N = \text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทุกข้อรวมทั้งหมด}$$

$$X = \text{คะแนนของแต่ละคน}$$

$$\sum X = \text{ผลรวมของคะแนนของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด}$$

ข. คำนวณหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของบทบาทพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนในงานสาธารณสุขมูลฐานแต่ละงานทั้งด้านการสนับสนุนและด้านการให้บริการของแต่ละกลุ่มตัวอย่างทั้ง 8 งาน โดยใช้สูตรดังนี้

$$S_x = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

$$S_x = \text{ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน}$$

$$\sum X^2 = \text{ผลรวมของกำลังสองของคะแนนทั้งหมด}$$

$$N = \text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทุกข้อรวมทั้งหมด}$$

ค. วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว. (Analysis of Variance)
เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของบทบาทพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงาน
ในโรงพยาบาลขนาด 60 30 และ 10 เตียง ภาคกลางตามรายค่านของงานสาธารณสุข
มูลฐานแต่ละงานทั้ง 8 งาน โดยวิธีการทดสอบค่าเอฟ (f - test)

แหล่งความแปรปรวน	ชั้นแห่งความ เป็นอิสระ df	ผลบวกของ $(x-\bar{x})^2$ SS	ความแปรปรวน $MS = SS/df$	$f = \frac{MS_a}{MS_w}$
ระหว่างกลุ่ม	(k - 1)	SS _a	$MS_a = SS_a / k - 1$	
ภายในกลุ่ม	(N - 1) = (K - 1)	$SS_w = SS_t - SS_a$	$MS_w = SS_w / N - K$	
ทั้งหมด	(N - 1)	SS _t	XXX	

SS_a = ผลบวกของกำลังสองของส่วนเบี่ยงเบนของคะแนนรวมในทุกกลุ่มจากมัธยฐาน
เลขคณิต

SS_w = ผลบวกของกำลังสองของส่วนเบี่ยงเบนภายในกลุ่มเป็นส่วนที่เหลือหรือความ
คลาดเคลื่อน

SS_t = ผลบวกของกำลังสองของส่วนเบี่ยงเบนของคะแนนแต่ละกลุ่มจากมัธยฐานเลขคณิต

MS_a = ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MS_w = ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

k = จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเปรียบเทียบ

N = จำนวนข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

ถ้าผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนปรากฏว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรแตก
ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ก็ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนของตัวแปรทีละคู่
โดยการทดสอบค่า f (f - test) ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's test for
all possible comparison) ทั้งนี้ (ประคอง วรรณสุต 2524: 238)

$$F = \frac{(M_1 - M_2)^2}{MS_w \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right) (k - 1)}$$